

Folksägnér från Småland och Östergötland,

upptecknade

af

Johan Vallman

och ur hans efterlemnade papper meddelade af ARTUR HAZELIUS.

Lektor Johan Vallman — född 1792 i Linköping, död 1855 — hvars rika samlingar af folkvisor och folklekar blifvit använda af A. A. Afzelius i hans och Geijers Svenska Folkvisor samt af A. J. Arvidsson i dennes Svenska Fornsånger, hade flitigt upptecknat äfven folksägnér, af hvilka några här meddelas. Då de tydligen icke varit anordnade till tryckning, har det syntts rikstgast att här och hvar vidtagna ändringar med afseende på språket.

1.

Ön Jungfrun i Kalmar sund. *)

Denna ö, som ligger emellan Misterhults skärgård och Öland, och är en god landkänning för fartyg, har ifrån gammalt varit beryktad för rå och trolleri, så väl som för sina hägringar och sitt föränderliga utseende, hvaraf sjöfarande och skärboar hafva märke för väderlek. Hon är på alla sidor omgifven af bråddjupa hafvet och är endast på ett eller ett par ställen tillgänglig. Sjelfva ön består af ett högt, stelt och allenast med ringa småskog bevuxet berg af rysligt och dystert utseende, men der sådant oakadt ibland klipporna en förtrollad, ljuftig och lustrik trädgård skall finnas.

*) Samma berättelse nämner Olaus Magnus såsom uråldrig.

märr*) taga en nyckel. gå till Pukeberget och in i grottan, hvar-
est du då finner en dörr, som du skall öppna. Der inom stå
två svarta hundar. en på hvar sida; men för dem må du ej frukta.
Stig fram i rummet, så finner du på ett bord många sköna silfver-
käril. Den största kannan får du taga, men tager du mera, så
är du olycklig.» — Skepparen lade detta på sinnet, och då han
under hemresan nalkades Pukeberget, föll talet ibland skeppsfolket
på asken; och beslöto de efter många öfverläggningar att kasta
honom öfver bord in på en holme, hvilket ock skedde, och stod
straxt hela holmen i låga. varande än i dag kal, öde och såsom
förbränd.

Annars ser man, att stora rikedomar måste vara i berget.
deraf att demanter **) växa der utanpå; och finnes väl ännu folk.
som någon söndag, sedan de iakttagit vissa ceremonier, funnit dör-
ren i grottan, förmenande historien. att en och annan jämväl der
fått några häfvor af guld och andra dyrbarheter.

Puken skall en gång åkande på vattnet hafva kört ned. och
är guldvagnen. som dervid stannade på bottnen. ännu vid myc-
ket klart väder synlig i ett sund.

6.

Ombergs jätte.

Östergötland.

En sommar, när höet bergades in, gick en karl ute på än-
gen nära Ramshäll vid Söderköping och såg ett litet brudhof komma
tågande. Vagnen var helt liten och drogs af en myckenhet möss
och råttor. och uti honom satt en liten liten brud med guldkrona
på hufvudet. Rundt omkring foro en mängd »småpyttingar». Kar-
len frågade en af tåget, hvad detta hade att betyda, och fick
till svar:

»Jätten från Omberg
hemtar sin brud från Ramshäll.»

Mannen tog då upp ett stål och kastade midt i brudhofvet, som
genast försvann och lemnade efter sig den lilla kronan, som nu
var så stor och tung, att karlen knapt orkade lyfta henne.

*) Kyrkan. **) Quartskristaller.